

Bemutatkozik a Scribus

A Scribus teljes értékű asztali kiadványszerkesztő alkalmazás, amely a szövegszerkesztőkkel ellentétben a gépelési modell helyett a bemásolásmodellen alapszik.

A kérdés, úgy tűnik, örök: megfelelőnek tekinthető-e már a Linux az asztali gépekre? Ebben a vitában most újabb komoly igenlő érvet szolgáltat a Scribus 1.0-s jelenlegi kiadása. Gyakori aggály szokott lenni, hogy „nem tudom használni a Linuxot az asztali gépeken, mert nincsenek X-alkalmazások.” A Scribus hatékonyan tölti ki a hiányzó űrt, a grafikus WYSIWYG (amit látunk, azt kapjuk) kiadványszerkesztő helyét. A Linux-felhasználók és Unix-használó unokatestvéreik mostantól egy módosítható, felhasználóbarát asztali kiadványszerkesztő alkalmazást vehetnek birtokba, amely újszerű megközelítéssel kezeli a Linuxot mint asztali kiadványszerkesztőt (DTP, vagyis Desktop Publishing). Ezenkívül a Scribus a hagyományos DTP-rendszereken túlmutató képességekkel is rendelkezik: képes PDF-állományokat (Portable Document Format, azaz hordozható dokumentumformátum), webes űrlapokat és interaktív PDF-dokumentumokat készíteni. Ezáltal az egyre csiszoltabbá váló lényeges támogatókönyvtáraknak (nevezetesen a freetype2, Ghostscript és CUPS rendszereknek) hála, a linuxos asztali kiadványkészítés lehetősége végre valósággá vált. A Scribus ügyesen egészíti ki a Linux- és a Unix-rendszerek néhány DTP-vonatkozású hiányosságát a PDF formátumban történő mentés széles körű használatával, illetve bizonyos mértékben a PDF-beolvasás támogatásával. A PDF formátum, amely az Adobe tulajdona, de ellenszolgáltatás nélkül használhatják más fejlesztők is, rugalmas és megbízható formátumot nyújt, továbbá alkalmazások széles kínálatát támogatja. A PDF igen hasonló a PostScript nyelvhez és az Adobe kiválóan dokumentálta: a nyers PDF 1.5 referenciakézikönyv csekély 1000+ oldalra rúg, ráadásul a PDF-olvasó szinte minden korszerű rendszeren elérhető.

DTP alkalmazások vagy szövegszerkesztők

A legegyszerűbb szinten való dokumentumkészítés a Scribus esetében kimerül az általános iskolában oktatott vágd és másold módszerben. Ha a rajzeszközt használjuk, úgy viselkedik, mint egy festővászon; ha képekkel dolgozunk, olyan, mintha másolólapot (pasteboard) használnánk. Szövegszerkesztővel a leginkább olyan munkálkodni, mintha egy nagyon okos írógépen tevékenykednénk. Talán úgy a legkönnyebb elképzelni a Scribus, mint egy a nagyszerű PDF-motor köré épített csinos kezelőfelületet. Ez a motor ugyanis nagymértékben leegyszerűsíti a nyomdakész, magas felbontású PDF-állományok és a teljesen interaktív PDF-fájlok készítését. A PDF-állományok létrehozásának egyik legnagyobb kihívása – különösen a nyomdakész PDF-ek esetében –, hogy ismerni kell jó néhányat az Adobe Acrobat Distiller szövegszerkesztő eszköze közül. A Scribus egyértelműen nem szövegszerkesztő, sokkal inkább a kiadványszerkesztő (page layout) programok családjába tartozik. A jól ismert DTP-alkalmazások közé sorolható az Adobe PageMaker programja (az eredeti változat) vagy az InDesign és a Quark XPress. A Scribus azért különleges, mert GPL enge-

délyű, valamint mert egyetlen más, ilyen profi szintű képességekkel rendelkező DTP sem fut Linux alatt. A Scribus rendszert átvitték BSD-k, HP-UX és Solaris alá is. A Cygwin segítségével a Scribus kísérleti változata már Microsoft Windows 2000 alatt is fut, sőt a Mac OS X-es változat is készül már a GPL engedélyű Qt for OS X segítségével.

A kiadványszerkesztő alkalmazások abban különböznek a szövegszerkesztőktől, hogy a szöveg, a képek és a grafikák elhelyezésével sokkal nagyobb fokú pontossággal foglalkoznak, és a tervezőnek lényegesen több mindenbe lehet beleszólása, mint a korszerű szövegszerkesztők esetében, ahol ez nem oldható meg, s néha nem is kívánatos. A szövegszerkesztők a szavak „gyártásában” jeleskednek, de kizárólag a kiadványszerkesztő programok képesek a szöveget és a képeket, valamint az egyéb művészi munkákat egyszerűen és nagy pontossággal összeszerkeszteni. A Scribus például elég sok bitnyi olyan kódot tartalmaz, amely a PostScript-kimenet javításával foglalkozik, vezérli a színreprodukálást, szöveget tartalmazó képrétegeket készít és a nagyfelbontású művészi munkákat is kezelni képes.

A kiadványszerkesztő alkalmazásokban a szöveg is egy keretbe zárt objektum, akárcsak a képek vagy az alakzatok (dobozoknak – szövegdoboz, képdoboz – is nevezzük). Ez lehetővé teszi a szöveg pontos elhelyezését és folytonosságának megteremtését az oldalon. A Scribus segítségével könnyedén hozhatunk létre különleges hatásokat, például tükrözést (flipping) vagy valamilyen szögben futó szöveget, netán önműködő folytonosságú többoszlopos szöveget. A rétegeket vagy az objektumokat egymás fölé helyezhetjük (ezt maszkolásnak is nevezik), ilyen módon látványos képi hatásokat készíthetünk. A Scribus különleges tipográfiai eszközökkel rendelkezik, amelyekkel az egyes betűk kinézetét, illetve elhelyezkedését módosíthatjuk a szavakon belül (szaknyelven ezt alávágásnak – kerningnek – nevezik). Minden egyes objektum elhelyezését század hüvelyk (inch) vagy századmilliméter pontossággal tudjuk befolyásolni. Lássuk a Scribus néhány fontosabb képességét:

- Csúcstechnológiát képviselő, nyomdai előkészítésben is használatos, az ISO PDF/X-3 szabványnak megfelelő magas minőségű nyomdakész PDF-állományok előállítására. Ez a program az egyetlen, amelyik ezt közvetlenül támogatja.
- Teljes parancsfájlokkal ellátott, interaktív PDF-dokumentumok készítése, amely külső hivatkozásokat is tartalmazhat webhelyekre vagy bemutató PDF-fájlokra a la MS PowerPoint vagy OpenOffice Impress. Létrehozhatunk számított mezőket is, valamint a felhasználó által kitöltött űrlap adatait továbbíthatjuk a honlapunkra.
- Parancsfájllevezérlés a Python nyelv segítségével. A legtöbb komoly DTP alkalmazás rendelkezik valamilyen parancsnyelvvel. A Python rendkívül hatékony és a felülethez illeszkedő parancsnyelvvel ruhazza fel a Scribus rendszerét.

A legtöbb más DTP alkalmazás saját parancsnyelvet vagy az AppleScriptet használja, ezek azonban nem hordozhatók. Ez a képesség lehetővé teszi azt is, hogy egy harmadik fél által készített Python-modulokat, például képkezelő modulokat futtassunk, vagy más Python-alkalmazásokat, mondjuk a PySolt indítsuk el.

- Teljes körűen támogatja a nyomtatásban használt CMYK (cyan, magenta, yellow és black, azaz cián, bíbor, sárga és fekete) színkezelést, a színrebotást, valamint a direkt színek (spot colors) használatát és behozatalát EPS (Encapsulated PostScript) fájlokon keresztül.
- A freetype2 segítségével támogatja az Unicode-szövegeket és betűkészleteket, és a jobbról balra író nyelveket, mint amilyen az arab és a héber. Jelen pillanatban a Scribus 19 nyelven jelent meg, a legutóbb cseh, orosz és indonéz változatban (természetesen létezik magyar változat is, a SuSE Linux és az UHULinux tartalmazza).

A Scribus letöltése és telepítése

A Scribus telepítése magától értetődő. Választhatjuk a forrásból történő fordítást, avagy letölthetjük a Scribus valamelyik harmadik fél által készített csomagját. A részleteket és a webhelyeket a Scribus leírásában találjuk. A forrás lefordítása a szokásos:

```
./configure && make && make install
```

Nem árt, ha beszerezzük a terjesztésünkön elérhető legfrissebb változatot a Trolltech Qt, *freetype2*, *libtiff*, *libpng* könyvtárakból, valamint ghostscript rendszerből. A Scribus 1.0-s programját Qt 3.1.2-hoz fejlesztették, írásunk születésekor ugyanis ez a legfrissebb változat. Amennyiben a színkezelést is szeretnénk, szükségünk lesz a *littlecms* könyvtárakra és néhány ICC sablonra. A Scribus használatához továbbá kellene fog a *libtiff*, a *libjpeg* és a *libpng* könyvtár. A legnagyobb gond, amivel a fordítás során találkozunk, az az, hogy a QTDIR környezeti változót nem vagy helytelenül állítottuk be. A leírás részletesen ismerteti a fordítás menetét.

A Scribus felhasználói felülete láthatóan DTP-alkalmazásra van kihegyezve: a segédvonalakat a vonalzókból húzhatjuk elő, a mértékegység egyetlen kattintással állítható. A státuszsorban rengeteg adatot, illetve az eszközök és objektumok pontos méreteit láthatjuk. Bár a Scribus bármely ablakkezelő alatt működik, KDE alatt olyan különleges képességei is akadnak, mint húzd és ejtsd az asztalon, valamint KDE-stílusú bővítményeket használ.

Beszélgetés K. és V. Franz Schmidttel, a Scribus fejlesztőivel

K.: *Miért láttál neki a Scribusnak?*

V.: Szükségem volt egy programra Linux alatt, ami képes menüket és kártyákat készíteni anyósom kis bajoriai hotelének; csakhogy egyáltalán nem találtam a Mac gépemen futó DTP alkalmazáshoz hasonló semmilyen programot. Eredetileg kizárólag magamnak készítettem Python nyelven, míg végül egy barátom javaslatára kivettem a webre. Nagyon meglepett a válasz.

K.: *Hogyan jutott eszedbe a Scribus név?*

V.: Gondolkoztam olyasféle néven is, mint az „Open Page” (nyílt oldalak), de számomra nem volt elég egyedi. A Scribus a latin nyelvűből származik: a római hivatásos írnokokat nevezték így, ahogyan mi is használjuk az angolban a scribes szót. Számos nyelvben van jelentése.

K.: *Miért a Qt-t választottad?*

V.: Amikor eldöntöttem, hogy átállok C++ nyelvre, a Qt volt az egyetlen, teljesen dokumentált C++-készlet. A Scribus volt az első C++-projekt, sőt még ma is az. A Python kiváló volt néhány elképzelés ellenőrzésére, pár szolgáltatáshoz azonban lassúnak bizonyult.

K.: *Kikből áll a Scribus csapata?*

V.: Nos, jelenleg belőlem és Paul Johnson-ból, aki a Scribus 0.8-as változata óta tag. Az anoncvsszel kezdett, segített a kód átnézésében és rengeteg egyéb dologgal is ő foglalkozik, például a felhasználók támogatásával és a levelezőlistával. Peter Linnell korábban csatlakozott a kipróbálás és a dokumentálás területére. Néhány értékelhető adomány egyéb felhasználóktól is érkezett. Levelezőlistánk igen pezsgő, és kaptam már néhány kedves elektronikus levelet olyan felhasználóktól, akik értékelték a gyors választ. Akadnak olyan Scribus-használók is, akik nagyon aktívak a levelezőlistán, és ez segít, hogy több időt fordítsak a kódolásra. Valószínűleg egy kicsit kilógunk a nyílt forrású fejlesztések sorából, hiszen valamennyien a 30-as, 40-es éveinkben járunk. Valamennyiünknek állandó munkája és családja van. De a DTP-k esetében különösen jól jön, ha az ember rendelkezik némi műszaki tapasztalattal és előismeretekkel.

A DTP és a szövegszerkesztők képességeinek összehasonlítása

Képesség	DTP	Szövegszerkesztő
Tervezés	másoló tábla (Pasteboard)	intelligens írógép
Automatizálás	parancsfájlok	makrók
Színtámogatás	CMYK és RGB	kizárólag RGB
Rajzeszközök	valós PostScript-vektor	metafájlok vagy alacsony felbontású bittérképek
Négyszínnyomás	színkezeléssel	nincs
Pontosság	magas – maximum 3600 dpi	képernyőfelbontástól függő
PDF	beépített kimenettámogatás	harmadik fél vezérlőin keresztül (OpenOffice 1.1 rendelkezik beépített PDF-kimenettel)

A színkeverés titkos receptje

A Scribus egyik legfejlettebb lehetősége, hogy képes használni a littlecms színkezelő könyvtárakat. A LGPL engedély alatt kiadott littlecms csiszolt és könnyen módosítható csomag, amellyel sokféle színnel kapcsolatos műveletet végezhetünk. Az eszközök végfelhasználója nagyra értékeli a nagy pontosságot és a folyamatos fejlődést.

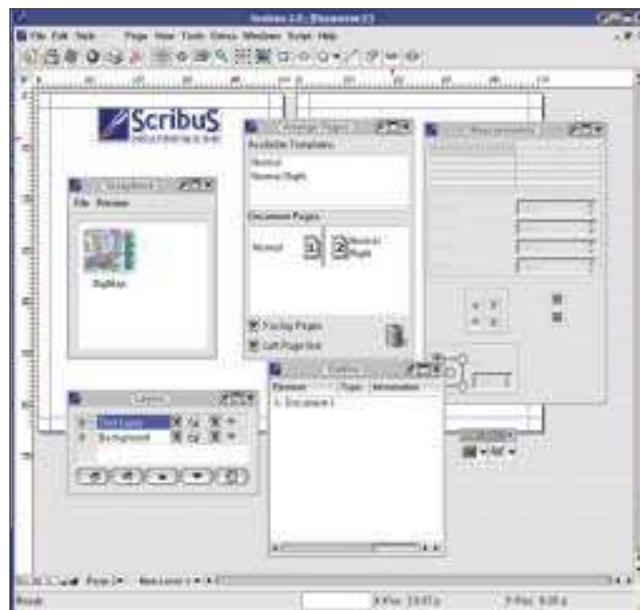
A kereskedelmi színkezelő módszerek egészen mostanáig szigorúan őrzött titkok voltak. Hogyan tudja mindezt véghezvinni a littlecms? Először is léteznek szín- és színkeverő ISO-szabványok, amelyek nyíltak és az ICC kiadásában a <http://color.org> oldalon megtekinthetők. Másodsor, erősen leegyszerűsítve: az egyik színtérből a másikba való áttérést 3D-keresőtáblák végzik. A titkos recept egy, a színkezelő modul által használt algoritmus, amely a különböző szinterek közti eltéréseket korigálja. A feladatban az az igazi kihívás, hogy a színeket úgy kell az egyik színtérből a másikba átvinni, hogy mindeközben a színskála-átalakítás miatti színvesztést (gamut) a legkisebbre csökkentsük. Ez abból adódik, hogy a CMYK színtér általában kisebb színértékkel vagy tartománnyal dolgozik, mint amit az adott eszközön meg lehet jeleníteni. Például csodálatos zöld színeket lehet készíteni egy RGB monitoron, amiket igen nehéz visszaadni a nyomtatott kiadvány CMYK színeivel. A vastagság, fényesség és a papír festékelfogadó képessége egyaránt hatással van a nyomtató értékeire. A littlecms legfrissebb változatai tartalmaznak egy Black Point Compensation (fekete pont kiegyenlítés) nevű lehetőséget, amely lényegében egy újabb trükk, amivel a színeket úgy módosíthatjuk, hogy a képernyőt és a lapolvasót a lehető legközelebb vigyük a végső nyomtatási célon megjelenő képhez. A littlecms nemcsak a cmm (színkezelő modul) modult tartalmazza, hanem további különféle színkezelésre szánt eszközöket is. Néhány parancssoros eszköz lehetővé teszi ICC profájlok elhelyezését és beállítását (tagging) képfájlokban, míg az eszközök másik csoportját monitorunk vagy lapolvasónk ICC profájljának előállításához használhatjuk fel. Elsőként el kell készítenünk a monitorunkhoz tartozó helyes ICC profájlát, amennyiben használható színkezeléssel szeretnénk kiegészíteni a Scribust. Tesztjeim során a littlecms monitor profájl jó eredményt mutatott, mint vizuális profájl (visual profiler). Az élvonalbeli DTP-k esetében a profájlkészítést és beállítást különleges felszereléssel és programokkal végzik, ami akár több ezer dollárba is kerülhet.

Mesterművünk létrehozása

A szövegszerkesztőkkel szemben itt nem szokás egyszerűen új üres dokumentumot nyitni és elkezdni gépelni. Először is készítenünk kell egy szövegdozst aztán vagy gépelni kezdünk, vagy betöltünk valamilyen szöveget. A magam részéről inkább szövegszerkesztőt használok, szerkesztek, ellenőrzöm a helyesírást, majd mentek és beolvastatom a szöveget. Hasonlóképpen a Gimpet sem nyithatjuk meg csak úgy, hogy aztán másolunk és beillesztünk. Először készítenünk kell egy képdozst, majd a képet fel kell tennünk az oldalra. A képállományok igen nagyok is lehetnek, ezért – a gyorsabb működés érdekében – egy előnézeti kép jelenik meg a dokumentumban, egy láthatatlan hivatkozással az eredeti képállományra. Ezek

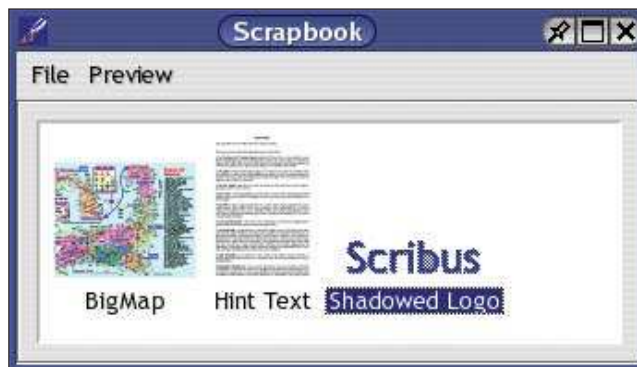
Mikor használják TeX-et és mikor nyúlják a Scribushoz?

A Unix, illetve a Linux világában évekig a TeX-et és leszármazottait tekintették DTP-nek – nem is ok nélkül, hiszen a hosszú műszaki dokumentumok kiadásában, tudományos, matematikai és más karakterközpontú dokumentumok készítésében a TeX igen kiváló. A TeX nyomdakész állományok készítésére is képes – egész könyveket készítettek TeX alatt. Ugyanakkor, bár lehetőség nyílik képek és művészi alkotások beillesztésére is, a TeX nem éppen intuitív és nem is hatékony, ha erősen grafikus beállított-ságú dokumentumokról van szó. A DTP lényegében az egyik legjobb felhasználási módja a WYSIWYG megközelítésnek. A TeX módszere erősen eltér a WYSIWYG DTP-k által alkalmazottól. Ez olyasmi, mint egy festményt HTML-kóddal leírni – nem lehetetlen, de nem is könnyű. A linuxos világban szinte egészen biztosan szükség és hely is van mindkettőre.

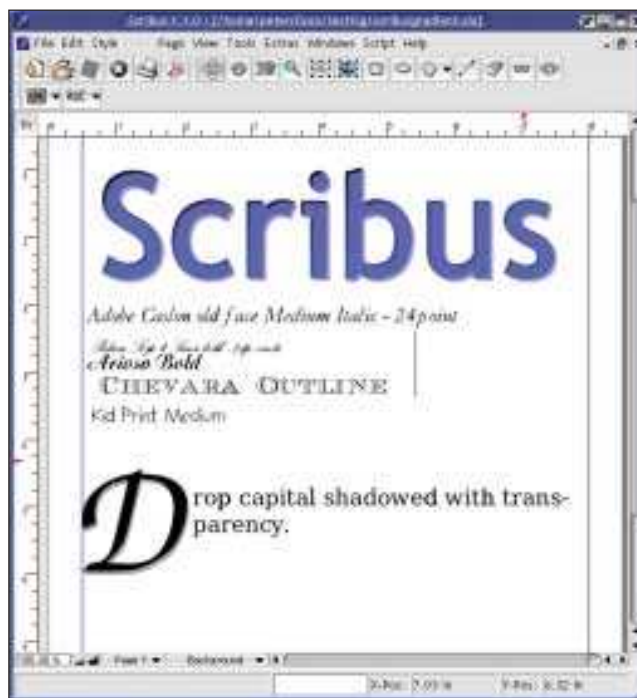

- 1. kép** Scribus-eszközök – a Scribusban könnyen használható eszközkészleteket találunk, amelyek szolgáltatásait tooltipek ismertetik. Az óramutató járásával megegyező irányban, felülről: 1. A Page eszközkészlet kezeli a mesteroldalakat és az oldalakat. Új oldal felvétele egyszerűen húzd és ejtsd módszerrel történik. 2. A Measurements eszközkészlet a gyakran használt szerkesztőeszközöket tartalmazza. 3. A PDF-eszközkészlettel különböző eszközöket (toolbars) húzhatunk be a dokumentumba. 4. Az Outline a dokumentum összes objektumának fadiagramja, segítségével összetett dokumentumokban is eligazodhatunk. 5. A Layers segítségével objektumokat halmozhatunk egymásra, fantasztikus hatásokat hozva létre. 6. A Scrapbook (vázlattömb) a gyakran használt elemeket tartalmazza

a hivatkozások csak minden újbóli megnyitáskor frissülnek (munka közben nem, ha például Gimpel módosítjuk az eredeti fájlt), ez egyben garancia arra is, hogy a dokumentumunkban annak megnyitása után mindig a legfrissebb képváltozatot találjuk. Az általánosan használt objektumok nyomon követését jelentősen megkönnyíti a fényképalbum.

2. kép Felhasználóbarát – a Scrapbook segítségével könnyedén újrarahasználhatjuk objektumainkat az oldalak és dokumentumok között. Vázlattömbjeinket külön is menthetjük, valamint a projektekhez vagy dokumentumokhoz csatolhatjuk. Itt egy teljes oldalt elfoglaló EPS-t, egy teljes oldalt kitöltő szöveget és a logót mutatjuk be. Szinte bármilyen objektum menthető, ha az oldalról a jobb gombbal a vázlattömbre húzzuk

3. kép Fejlett PDF-kimenet: képes módosítani a betűkészletek körvonalait és az objektumokon belül éles, magas felbontású, rétegekkel ellátott átmeneteket készíteni, valamint kezeli az átlátszóságot is. Az ilyesfajta kimenet fejlett Level 3 PostScript vagy PDF 1.4 műveleteket igényel, amilyeneket ez idáig kizárólag pénzes DTP-alkalmazásokban láthattunk (a pillanatfelvétel a Scribus 1.1.0 változatról készült)

4. kép A Scribus egyik legkönnyebben használható eszköze a tetszőleges görbére írható szövegekészítés. Ezáltal a felhasználó szövegei alakatlan objektumokat is követhetnek, amit a szöveg díszítésére, vagy például egy diagram útjainak az elnevezésére használhatunk fel

Kiadványunk elkészítésének megkönnyítése érdekében a Scribus néhány hasznos és felhasználóbarát rajzolóeszközt tartalmaz: különféle stílusú vonalakat, poligonokat, Bézier-görbét rajzolhatunk, a megrajzolt objektumokat és átmeneteket színezhajthatjuk és árnyalhatjuk (blending) – ezzel a módszerrel létrehozhatjuk az objektumok árnyékait, vagy kiemelhetjük térbeliségüket. Ezenkívül a Scribus képes a betűtípusok átalakítására is az illusztráló és rajzolóprogramok (CorelDraw, Adobe Illustrator stb.) által is alkalmazott módszerrel: a betűket PostScript-görbékre vagy -körvonalakra bontja, amelyeket aztán tetszésünk szerint csavarhatunk, méretezhetünk, hajlíthatunk és nyújthatunk. Lehetőségünk nyílik ezeket színátmenetekkel vagy képekkel kitölteni, illetve a szöveget görbékhez rendelhetjük. A Scribus képes a szöveget és a képeket SVG formátumban menteni, az SVG-fájlokban pedig minden képet PNG-állománnyá alakít.

Felhasználói testreszabhatóság

A DTP-felhasználók hozzászoktak a gyakori gyorsbillentyű-használathoz – ez alól a Scribus sem kivétel. A függvényeket, menüelemeket felhasználói gyorsbillentyűkkel érhetjük el, és jelentős mennyiségű, a jobb gombbal előhívható, helyérzékeny (context) menüt használhatunk. Betűkészlet-elérési utakat vehetünk fel vagy törölhetünk, illetve betűhelyettesítést adhatunk meg menet közben. De betűkészleteink telepítésekor óvatosan járjunk el, s ne felejtsük el frissíteni a *fonts.dir* és *fonts.scale* állományokat. A Scribus elég „nyűgös”, ha a betűkészletek elérési útja hibás és számos kódot tartalmaz, amely megpróbálja kiszimatolni a telepített betűkészleteink pontos adatait. Az új felhasználók általános hibája, hogy azt hiszik: a Scribus nem találja meg az általuk felrakott friss betűkészleteket. A Scribus makacsul elutasít minden betűkészletet, ami nincs száz százalékig rendben. Ennek okát a dokumentáció részletesen taglalja. A betűkészletek ugyanis bizonyos értelemben olyan apró programok, amelyek természetesen hibásak is lehetnek.

Szövegkezelés

A Scribus egyaránt képes ASCII szöveges állományok és a vágólap szövegének az átvételére, ezenkívül lehetőségünk nyílik beállítani a szöveg kódolását is. Így használhatunk Unicode-szöveget, de akár cirill vagy latin kódolásokat is. Ha szükséges, a szöveg irányát is megváltoztathatjuk a jobbról balra író nyelvek (arab vagy héber) esetében. A következő változatokban várhatóan újabb beviteli szűrők fognak megjelenni. A különleges karakterkészlet-kezelő szolgáltatások lehetőséget adnak a szöveg forgatására, tükrözésére és átméretezésére. A Scribus több nyelven is képes a szavakat helyesen és önműködően elválasztani, illetve akár az alávágási (kerning) értékeket is megváltoztathatjuk. Ha egy adott karakterkészlethez AFM (ASCII font metrics) állományt veszünk fel, a Scribus ezt fogja önműködően használni a betűk közötti helyek beállításához. A Scribus továbbá egyaránt képes a Type 1, valamint a TrueType betűtípusok kezelésére.

Képekezelés

A Scribus ismeri a legtöbb általánosan használt képformátumot (PNG, TIFF, JPEG). Bármely képet átméretezhetjük, elforgathatjuk, tükrözhetjük vagy rétegezhetjük. Amennyiben a képben található beágyazott ICC színsablon, a Scribus be tudja olvasni a tagokat és a színértékeket, és a *littlecms* színkezelőben tárolja őket. Könnyedén beolvashatunk akár

EPS-állományokat, vagy akár egy PDF első oldalát. Az EPS- és PDF-objektumok könnyebb elhelyezhetősége érdekében a Scribus önműködően egy alacsony felbontású előnézetet állít elő. Az EPS-állományoknak egyébként alapesetben nincsen előnézetük.

A PDF- és PostScript-kimenet

A Scribus rendelkezik az egyik legjobb PDF-mentő motorral az egész bolygón – legalábbis ezt állítja a szlogenje. Véleményem szerint ez azonban csak a második az Adobe InDesignja után. A PDF-mentő motor használata nemcsak könnyű, de kiváló minőségű PDF-fájlokat menthetünk vele, feltéve, hogy jó minőségű képeket és betűkészleteket választunk munkánkhoz. A PDF-kezelőben az a zseniális, hogy elrejtja a zavaró beállításokat, ugyanakkor a profi felhasználóknak lehetőséget biztosít a teljes beállításra, mint például a PDF/X-3. Kipróbálásához azonos kép- és betűkészlet felhasználásával, nagy méretű és felbontású, négyesínes CMYK PDF-állományokat készítettem a Scribusszal és más élvonalbeli DTP-alkalmazások segítségével. A különbség észrevehetetlen volt. A színek, a betűk, a

képek és a szövegek pontosan ugyanúgy jelentek meg, mint bármelyik másik DTP-s alkalmazásban készített PDF-állományban. Teljes mértékben támogatja a PDF 1.4 képességeit, a 128-bites titkosítást, és a PDF-en belüli átlátszóságot. A Scribus képes jó minőségű EPS és RAW PostScript-állományokat is menteni. (A PostScript a nyomdai előkészítés esetében a legfontosabb formátum.)

Az XML ereje

A Scribus dokumentum- és beállításfájllai XML alapúak, teljesen nyíltak és dokumentáltak. Ez nagyméretben megkönnyíti az új lehetőségek hozzáadását, szövegalapú természetük pedig hibátűrővé teszi őket. A DTP-fájlformátumok az egész PC-s világ legbonyolultabb formátumai közé tartoznak. A fájlok meghibásodása gyakran okoz gondot, a DTP-állományok a hálózaton is megbízhatatlanná válhatnak. Úgy találtam, hogy a Scribus által alkalmazott XML formátum szinte teljesen összeomlásbiztos. Még a Scribus fejlesztői, CVS-változatával is csak nagyritkán vesztettem el állományt, a hibákat pedig egy egyszerű szövegszerkesztővel megjavíthatam. A PageMaker és a Quark-felhasználók már régóta használják a gyakori mentéseket és néhány Novell-trükköt sérült fájljaik helyreállítására.

A Scribus a nyomdavilágban

A Scribus projekt indulásakor hozott döntés, amelynek szellemében a projekt elsősorban a PDF formátumra összpontosít, igen előrelátónak bizonyult. Sok évnyi tévelygés után, a nyomdai világ végül a PDF-et is elfogadja fájlcsereformátumként. (A Linux Journal PDF-ként küldi a nyomdába a

A Gimp és a Scribus

A Gimp használatosságát a nyomdai előkészítés és a DTP világában részben éppen a CMYK-támogatás hiánya okozza. Egyszerűen szólva: a Gimp RGB rendszerben vagy szürkeskálával képes dolgozni. A nyomtatási világ CMYK rendszert használ – a négyesínyomásban használt négy fő festék színét. Ha beleolvassuk a Gimp levelezőlistájába, gyaníthatjuk, hogy talán a Gimp 2.0-s környékén lesz már ilyen lehetőség, hiszen elég régóta fennálló kérésről van szó. Elég sokat vitatkoztak CMYK-színekkel kapcsolatos jogvédelmi kérdésekről is. Számomra ez teljes képtelenségnek hangzik. Mint a Scribus és a *littlecms* könyvtárak bizonyítják, maguk a CMYK-színek semmiféle szabadság alá nem esnek. Amíg nem használunk védett eljárásokat, tiszták vagyunk. Szerencsére létezik néhány megoldás, amelyekkel Gimpünket a CMYK világában is használhatjuk:

1. A Scribus az RGB színeket önműködően átalakítja CMYK színekké, amennyiben a PDF exportálásakor a nyomtatási beállításokat nyomtatásra (printing) állítjuk.
2. *Alistair Robinson*, aki korábban a Scribushoz is küldött kódot, készített egy egyszerű, de hatékony módszert, amellyel CMYK TIFF-állományokat menthetünk a Gimpel, az RGB csatornák ügyes szétválasztásával és a szürke csatornát a CMYK-színekhez felhasználva. A Separate Gimp-bővítmény a <http://www.blackfiveservices.co.uk/separate.shtml> címről tölthető le.

Amennyiben Linux alatt CMYK-támogatást szeretnénk, két további lehetőségünk is van: a Corel PhotoPaint 9 még mindig letölthető az FTP-ről. Ingyenes, mint az ingeny sör, de támogatás nem jár hozzá és az újabb terjesztéseket elég nehéz telepíteni. A Caldera Graphics által kínált Cameleo termékéből egyaránt beszerezhetjük az ingyenes (light) vagy az üzleti változatot, amely lapolvasó és képátalakító eszközöket is tartalmaz. Mindkettő rendelkezik ICC színkezelő támogatással. A Scribus leírásában további részletes ismertetést találunk.

Ügyeljünk a DPI-kre!

A kezdők gyakori hibája a képfelbontás helytelen megválasztása. A weben a legtöbb kép 72–96 dpi (dots per inch) felbontású. Amikor DTP-állományokat készítünk, gyakorta sokkal nagyobb felbontásra van szükségünk. Általában minimum 200 dpi-re, de gyakran akár 300 dpi-ig is elmehetünk. Például ez a magazin optimálisnak mondható 300 dpi-vel készült. Vannak állományaim, amelyeket a Gimpből nem kevesebb mint 1200 dpi körüli értékkel mentettem, kiváló eredménnyel.

KAPCSOLÓDÓ CÍMEK

Linux DTP-hivatkozások

- ➔ <http://www.atlantictechsolutions.com/scribusdocs/sclinks.html>
- Littlecms
- ➔ <http://www.littlecms.com>
- Scribus Documentation On-Line
- ➔ <http://www.atlantictechsolutions.com/scribusdocs>
- ➔ <http://home.comcast.net/~scribusdocs>
- Scribus-honlap
- ➔ <http://web2.altmuehlnet.de/fschmid>
- ➔ <http://scribus.planetmirror.com>
- Scribus-levelezőlista
- ➔ <http://nashi.altmuehlnet.de/mailman/listinfo/scribus>

lapszámokat, mi a Linuxvilágnál PS-ben küldjük, természetesen PDF kíséretében – szerk.) Nem szokatlan, hogy a pályázati anyagokat PDF-állományban kérik a pályázóktól. Akadnak magazinok, amelyek teljes egészükben PDF-ben készülnek, és végül a kész kiadványt ismét PDF formátumban adják ki. Miért? Mert a PDF-ben a hibás betűkészleteket vagy a nem megfelelő betűtípust értelmezhetetlen karakterekkel jeleníti meg. Továbbá ma már kiforrott előtesztelő eszközök léteznek, amelyekkel ellenőrizhetjük a PDF nyomdakésztségét. A PDF/X ISO szabvány megjelenése szintén nagyot lendített a PDF elfogadottságán.

Azt mondják, a Scribus soha nem is készült „Quark-gyilkosnak”. A Scribus alkotóinak célkitűzése: használható eszközt adni a Linux- és Unix-felhasználók kezébe, ami egészen mostanáig kizárólag a Windows és Mac operációs rendszereken elérhető, drága kereskedelmi alkalmazások kiváltsága volt. A DTP-felhasználók és vállalkozások kicsit hagyománytisztelőbbek, ha az alkalmazáscserék és fejlesztések kerülnek szóba. A megbízhatóság kényes kérdés, hiszen egy hibásan kifizető kiadvány milliókba is kerülhet. Ráadásul ezeket az alkalmazásokat hónapokba, néha inkább évekre telik elsajátítani. Az átlás a termelékenység rovására mehet, mégha egyazon alkalmazás újabb változatát használjuk is.

A PDF/X-3-nak Scribus alatti támogatása újabb lépés afelé, hogy a Scribus-állományokat a nyomdai világ elfogadja. A legújabb raszterkép-feldolgozók (RIP-ek) támogatják a PDF/X-3 formátumot, amely egészen az utolsó pillanatig megőrzi az RGB (vörös, zöld, kék) képeket és az ICC sablonokat: amikor az állományokat nyomólemezekké alakítják.

Összegzés

Tekintettel arra, hogy kezdő linuxos vagyok és a programozáshoz sem értek, a dokumentáció átolvasásának elvállalása számomra az egyik legértékesebb tapasztalat volt a számítógépes világban. Nekem, aki a Windows/Mac/Novell világból érkeztem, ez adott sokkal kifinomultabb áttekintést a Linux/Unix módszerekről. A seregnyi kiváló, nyílt forrású projekt fejlesztői szívesen látnak némi segítő szándékkal készült dokumentációt és tesztet. Mi, nem programozók így adhatunk nekik vissza valamit, cserébe azért a rengeteg programért, amit olyan szabadon élvezhetünk.

A DTP Linux alatti története meglehetősen rövid. 2000-ben az Adobe nyilvánosan próbálta ki a *Framemaker* próbaváltozatát, amely csak bizonyos Unix-fajtákon futott – aztán eltűnt. Rövid idő múlva egy Chillware nevű cég ajánlotta fel Ice Sculptor nevű DTP-alkalmazását. A cég nem sokkal a kiadás után bezárta kapuit. Minthogy a DTP bizonyos szempontból hiányzó (niche) alkalmazáskategória, a Scribus új utakat nyit a Linux-környezetben.

Linux Journal 2003. november, 115. szám

Peter Linnell

IT-tanácsadó és a New England-i Atlantic Tech Solutions főnöke, szakterülete a hálózatok, a nyomdai előkészítés és a DTP-k. Saját magát „Windows-szökevénynek” titulálja, és a Scribus Project az első olyan nyílt forrású projekt, amelyben részt vesz. Keményen dolgozik a Red Hat Engineers' certification megszerzésén.

